

זאת אני הבוררת

שלחו להדפסה

נפרדים

היא לא נקברה בבית הקברות ברחוב טרומפלדור ליד ביאליק, אך את מקומה בשירה העברית לצדו היא הבטיחה מזמן. חוקרת התרבות פרופסור זהר שביט נפרדת מדליה רביקוביץ, משוררת של אהבה, צער וכאב זהר שביט

"והרי כל הטוב שיצמח לך מזה/ הטוב שבכל העולמות האפשריים/ הוא קבר אחד שיכרו למענך/ לאחר השתדלות בלשכת ראש הניו/ בבית הקברות שברחוב טרומפלדור/ במרחק ששים מטר/ מקברו של ביאליק". (תקוות המשורר)

דליה רביקוביץ לא נקברה בבית הקברות ברחוב טרומפלדור ליד חיים נחמן ביאליק, למרות שאת מקומה בשירה העברית, לצדו של ביאליק, היא הבטיחה מזמן. כבר בספרה הראשון, "אהבת תפוח הזהב", נאצרו סגולותיה של רביקוביץ ונכללו בו שירים שהפכו לחלק בלתי נפרד מאוצרות השירה העברית, בהם "אהבת תפוח הזהב", "בובה ממוכנת" ו"עומד על הכביש". מיד עם צאתו לאור היה ברור שנפל דבר, כי משוררת שכזו נולדת, אם בכלל, פעם במאה שנה. ספריה הבאים המשיכו לשאת את הבשורה.

פרידה

"בכל אחד היא השאירה סימן" / מרב יודילוביץ'

המשוררת דליה רביקוביץ הובאה למנוחות. חברתה הקרובה יעל דיין ספדה לה ואמרה: "היא נגעה בכולם במילים שלה ובאישיות שלה". בלטו בהיעדרם נציגי הממשלה. "מדינה שמעניקה פרסים ליצירה - צריכה לכבד אותם לא רק בפרסים", אמרה ח"כ זהבה גלאון

[לכתבה המלאה](#)

השיר עצמו. בניגוד למשוררים אחרים בני דורה, רביקוביץ לא כתבה על חיי האומה (אם כי בשלב מאוחר יותר כתבה גם שירה פוליטית, לטעמי מוצלחת פחות). שירתה התרכזה בחיי הפרט, בעיקר במצוקותיו ומצוקות אהבותיו.

כבר ב"אהבת תפוח הזהב" התגלתה היכולת המיוחדת שלה לרקום שתיחים של מאגיה ממילות השיר. היא כתבה, כמו כולם, על הנושאים הבנאליים ביותר, בעיקר על אהבה, על יופייה ועל מצוקותיה, אבל ידעה טוב יותר מכל אחד אחר לתת ביטוי בעל עוצמה בלתי רגילה לאהבה, לגעושים, לכאב, לפחד ולחרדות.

שירתה היא שירה של "כתמי אור", כדברי אחד משיריה היפים. כמה עושר ויופי יש בשורות הבאות המתארות את מעשה האהבה, בלי לקרוא לילד בשמו: "הם חבוקים ושלווים ואין בהם קול ומשב/ והאור מנטף ונושק את החומר הזה בשפתי". הכוח של השורות האלה בא מן היכולת להקנות למילים איכויות חושניות של צלילים, צבעים ואפילו ריחות. בזכות היכולת הזו הצליחה רביקוביץ לכתוב שירה בעלת ערכים מאגיים כמו זו של לחשי הקוסמים.

המאגיות הזו הפכה את שירתה לאלמותית. העוצמה שלה מקורה בסיפור שמספרים שירה. כמעט בכולם יש עלילה, טרגית ברוב המקרים. הצירוף הזה של סיפור, שסופו העגום ידוע מראש, עם מילים שכוחן מאגי וחושני הוא שיצר את החד-פעמיות של שירתה.

סוף הנפילה

את דליה רביקוביץ פגשתי לראשונה בהיותי ילדה קטנה, כשיצא לאור ב-1960 תרגומה למרי פופינס. זה היה סמוך ליציאתו לאור של ספרה הראשון "אהבת תפוח הזהב" ב-1959. אני זוכרת עדיין את הילת ההתרגשות סביב הספר שחברה ליופיה של מי שנדמתה בעיני אד לניסיה מן הספרים. אל שירתה הגעתי הרבה יותר מאוחר, ומאז לא הפסקתי לשוב אליה ברגעי שמחה וברגעי הצער והכאב, בעיקר בצער ובכאב. השיר שדיבר אלי יותר מכל היה "הבגד", שבו באה לשיא יכולתה לקשר את הקשר האורגני בין מושא התיאור לבין המטפורה שמתארת אותו, בעיקר בשורות המסיימות את השיר: "אבל הבגד, אמרה, הבגד בוער באש/ מה את אומרת, צעקתי, מה את אומרת?/ אין עלי בגד בכלל, הרי זאת אני הבוררת".

אין שירה בעיני שמבטאת את הכאב טוב יותר, עמוק יותר ומרטיט יותר את הלב משירתה של רביקוביץ. שיר אחר שלה, "תקוות המשורר", מתאר בסרקזם רב את גורלו של המשורר. כמשוררת זכתה רביקוביץ לגורל טוב הרבה יותר. היא זכתה להכרה בחייה ולקוראים רבים שאהבו את שירתה ולא אחת סגדו לה. לא היה בכך די.

"אמרתי לך, כשסלעים נשברים זה קורה בהפתעה. ומה גם אנשים". במותה למרבה הצער, לא הייתה הפתעה, אבל כאב גדול יש, ואפשר לחזור עכשיו אל השירים ולמצוא בהם את חוסר הנחמה. הנה אחד מן היותר ידועים בהם, שלא משאיר כל תקווה: "אלוהים מבקש לטפף את ראשו/ אבל הוא מתממה/ הוא אינו רוצה להבהיל את האיש/ באותות של אהבה/ אם אדם נופל ממטוס באמצע הלילה/ רק אלוהים מכיר את סוף הנפילה".

הכאב על מותה גדול, תחושה של אובדן וכבר עולים געגועים. וכמו תמיד אני אפנה עכשיו אל הספר האדום של כל שירה ואבכה אותו.

חזרה

רביקוביץ. וירטואליות לשונית
צילום: שאול גולן

לחצו כאן להגדיל
הטקסט